

KUSTBEVAKNINGEN

Organisatorisk enhet
Avdelningen för
strategisk inriktning och
ledningsstöd

Handläggare
Peter Åkesson

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen, Enheten för
skatteadministration, skatteavtal och tullfrågor

Datum
2020-12-09

Dnr
2020-2577

Informationssäkerhetsklassificering
Begränsat skyddsvärde

Ert datum
2020-10-16

Er referens
Fi 2020/04169

Remissvar avseende promemorian **Ändringar i smuglingslagen - Tullverket ges en utökad befogenhet att ingripa mot brott**

Kustbevakningen välkomnar att Tullverket får bättre möjligheter att ingripa mot brott som inte ligger inom verkets ”ordinarie” verksamhetsområde.

Kustbevakningen framförde i det tidigare lagstiftningsärendet gällande Tullverkets utökade befogenheter att inleda förundersökning gällande vissa brott i anslutning till ingripanden mot rattfylleri, att det inte alltid är enkelt att lägga till mer generella befogenheter i lagregleringar som är specifika. En bredare och mer genomgripande utredning av Tullverkets samlade befogenheter framstår alltså som välbehövlig.

Härutöver har Kustbevakningen vissa detaljsynpunkter på utformningen av lagförslagen i smuglingslagen.

Dubbelreglering av Kustbevakningens möjlighet att kroppsvisitera för att fastställa identitet

I 27 § smuglingslagen föreslås det att, utöver tulltjänsteman, även en kustbevakningstjänsteman ska få kroppsvisitera för att fastställa identitet. En motsvarande reglering gällande kustbevakningstjänstemän finns dock redan i 2 kap. 5 § kustbevakningslagen. I propositionen 2018/19:16 *En ny kustbevakningslag* (sid 119) uttalades bl.a. gällande förhållandet mellan smuglingslagen och kustbevakningslagen att;

De medel för att genomföra en tjänsteåtgärd som regleras i denna lag, [d.v.s. kustbevakningslagen] t.ex. i 2 kap. och 3 kap. 16 §, är dock tillämpliga även vid ingripanden enligt lagen om straff för smuggling och lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott.

Det finns därför knappast något behov av att reglera en kustbevakningstjänstemans befogenhet att kroppsvisitera i identifieringssyfte i smuglingslagen. En sådan ”dubbelreglering” gör det snarare oklart vilken av de båda regleringarna som ska anses gälla.

Förslagsvis kan ”kustbevakningstjänsteman” strykas i förslaget till 27 § smugglingslagen. I övrigt kan det noteras att befogenheten för en tulltjänsteman att kroppsvisitera i identifieringssyfte enbart kommer att gälla vid ingripanden enligt smugglingslagen – när det t.ex. gäller lagen om Tullverkets och Kustbevakningens befogenheter att ingripa mot rattfylleribrott (TKBR) kommer en tulltjänsteman att sakna den befogenheten eftersom TKBR inte innehåller någon motsvarande reglering.

Det kan också konstateras att förslaget till identifieringsmöjlighet 27 § smugglingslagen skiljer sig åt från motsvarande bestämmelse i polislagen och kustbevakningslagen på så sätt att det enligt de två sistnämnda lagarna krävs att det konkreta ”ingripandet” kommit så långt att någon faktiskt frihetsberövas t.ex. genom ett gripande eller omhändertagande. Bestämmelsen i 27 § smugglingslagen tar dock endast upp rekviritet ”ingriper” vilket kan omfatta åtgärder som inte alltid betyder att någon frihetsberövats. Mot bakgrund av att kroppsvisitation är en ingripande åtgärd bör det förtydligas vilka ”ingripanden” som ger befogenhet att kroppsvisitera i identifieringssyfte.

De nya befogenheternas avgränsning

Det avgörande rekviritet för när Tullverket kan tillämpa de föreslagna befogenheterna i 37 § smugglingslagen är;

I samband med en kontroll i enlighet med bestämmelserna i tullagen (2016:253) eller i lagen (1996:701) om Tullverkets befogenheter vid Sveriges gräns mot ett annat land inom Europeiska unionen får en tulltjänsteman

Den föreslagna regleringen omfattar därmed inte någon möjlighet att ingripa mot ett brott om Tullverket bedriver någon *annan* verksamhet än vid kontroll enligt de två specifikt nämnda lagarna. Om Tullverket t.ex. ingriper mot ett rattfylleri enligt TKBR så kommer Tullverket att sakna befogenheter att ingripa om den kontrollerade bilen t.ex. visar sig vara stulen eller medför misstänkt stöldgods. TKBR innehåller inte heller någon uttrycklig begränsning till att bara gälla vid viss annan verksamhet. Vidare bedriver Tullverket brottsbekämpande verksamhet där det t.ex. vid en husrannsakan i en förundersökning gällande smugglingsbrott inte blir möjligt att ingripa mot andra misstänkta brott som kan komma att uppstå under förrättningen. Samma begränsningar att tillämpa de nya befogenheterna gör sig gällande även vid de tillfällen Tullverket genomför transportkontroller enligt lagen om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter.

Möjligheterna att biträda när en förundersökning har inletts

I 40 § smugglingslagen föreslås att Tullverket och en tulltjänsteman ska kunna biträda när en förundersökning har inletts. Även denna reglering är relativt specifikt utformad då den bara ska gälla om Polismyndigheten har inletts en förundersökning *efter en förfrågan* från Tullverket eller efter återrapportering av vissa vidtagna åtgärder. I de fall Polismyndigheten redan *innan en förfrågan* skulle ha inletts en förundersökning om t.ex. grov stöld ger paragrafens ordalydelse inte något stöd för Tullverket att biträda. Paragrafen innehåller inte heller någon reglering för de fall att en åklagare redan är förundersökningsledare. Om det t.ex. uppstår en situation där Tullverket anträffar en misstänkt för grov stöld där åklagare redan har inletts en förundersökning så finns det i den föreslagna regleringen inget som ger Tullverket möjlighet att biträda åklagaren med behövliga utredningsåtgärder eller i övrigt tillämpa befogenheter.

Mot bakgrund av ovanstående exempel framstår de föreslagna befogenheternas tillämpningsområde som onödigt snävt.

Gripande

Kustbevakningen välkomnar att det direkt av författningstexten framgår att en tulltjänsteman kan gripa en misstänkt även efter att ett godkännande har lämnats av Polismyndigheten men innan en förundersökning inletts. Det verkar dock oklart vad som gäller angående gripande om Polismyndigheten faktiskt har inletts en förundersökning efter en förfrågan. I motivtexten på sid. 22 i underlaget angående vilka utredningsåtgärder som kan aktualiseras efter att en förundersökning inletts anges att "gripa en person" kan vara ett exempel på utredningsåtgärd.

Avgörandet av frågan om gripandeskäl föreligger ankommer dock på den tjänsteman som direkt på platsen ställs inför en situation där frihetsberövande aktualiseras – en polisiär förundersökningsledare kan därmed inte ge en tulltjänsteman "i uppdrag" att genomföra ett gripande. (Se t.ex. Gunnel Lindberg *Straffprocessuella tvångsmedel -när och hur de får användas* andra upplagan s. 199 med anmärkt JO 1991/92 s. 61)

I underlaget refereras det vidare till prop. 2018/19:16 s. 91 *En ny kustbevakningslag* angående gripande där det hävdas att gripande inte kan aktualiseras när ett godkännande av Polismyndigheten inhämtats p.g.a. att det "förutsätter att en förundersökning samtidigt inleds". Enligt Kustbevakningens uppfattning utgör den inom doktrinen delade uppfattningen om en förundersöknings inledande "per automatik" genom tvångsmedelsbeslut inget hinder mot att genom författningstext tillåta gripande för vare sig tulltjänsteman eller kustbevakningstjänsteman. Det framstår även som ologiskt att ha olika befogenheter mellan en tulltjänsteman och en kustbevakningstjänsteman som ingriper mot ett brott efter ett godkännande av Polismyndigheten så att den ena typen av tjänsteman har befogenhet att gripa en person men inte den andra typen av tjänsteman. Mot bakgrund av att gripande är ett stort ingrepp mot en enskild är det av stor vikt att reglerna angående gripande är klara och tydliga vilket bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektör Therese Mattsson. I ärendets handläggning har deltagit verksjuristen Peter Åkesson föredragande.

Therese Mattsson

Peter Åkesson

Extern digital kopia till:

Justitiedepartementet, enheten för samordning av samhällets krisberedskap
Justitiedepartementet, enheten för lagstiftning om allmän ordning och säkerhet och samhällets krisberedskap (L4)

Intern digital kopia till:

Ledningsgruppen, ledamöter

SRAT
TULL KUST
SEKO